

OPRACOWANIE PYTANIA

Normy społeczne – ograniczają człowieka czy porządkują życie? Omów zagadnienie na podstawie *Tanga* Sławomira Mrożka. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Sławomir Mrożek, *Tango*

EPOKA

Literatura współczesna

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1 O co tak naprawdę pyta komisja

Pytanie zmusza do zajęcia stanowiska w sporze: normy jako gorset krępujący jednostkę czy jako fundament ładu. *Tango* pokazuje paradoks - świat, w którym rodzice-awangardziści znieśli wszystkie zasady, okazuje się nie wolnością, lecz chaosem, w którym nie ma się już przeciw czemu buntować.

normy społeczne

Zasady, role i konwencje regulujące życie zbiorowości: od obyczaju i stroju po hierarchię rodzinną. W *Tangu* poznajesz je przez ich brak, więc nazwij, co dokładnie w domu Stomilów zostało zniesione.

ograniczają czy porządkują

Alternatywa wymagająca stanowiska; komisja dopuszcza odpowiedź złożoną, o ile określisz warunki, w których normy krępują, i te, w których chronią. Unikanie wyboru bez uzasadnienia to brak tezy.

forma

U Mrożka i Gombrowicza zewnętrzny kształt zachowań i rytuałów; Artur próbuje przywrócić formę bez wartości, które ją kiedyś uzasadniały. Komisja sprawdzi, czy odróżniasz formę od stojącej za nią treści.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę zajmującą stanowisko w sporze: normy ograniczają, ale ich całkowite odrzucenie nie wyzwala, lecz prowadzi do chaosu i przemocy, a same konwencje bez wartości też nie wystarczą.
- ✓ Co najmniej trzy konkretne elementy dramatu: obraz domu Stomilów bez norm, bunt Artura o formę i ślub z Alą, odkrycie, że forma bez idei jest pusta, oraz triumf Edka w finale.
- ✓ Kontekst zestawiający diagnozę Mrożka z innym ujęciem norm (na przykład forma w *Ferdynandzie*) i wniosek, że normy ograniczają, ale ich brak jest groźniejszy.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Dom Stomilów bez norm: bałagan, katafalk po dziadku w salonie, babcia grająca w karty z Edkiem, Stomil w piżamie, Eleonora otwarcie związana z Edkiem; nikt nie pełni roli rodzica ani gospodarza. Znaczenie: świat po zniesieniu norm nie jest wolny, lecz bezkształtny.
- Program Stomila: ojciec głosi, że ich pokolenie wyzwoliło się od konwenansów, i uważa swobodę za osiągnięcie, ale sam nie ma siły ani powodu, by cokolwiek zrobić, nawet gdy syn wręcza mu rewolwer. Znaczenie: normy zniesiono, lecz wraz z nimi zniknęła zdolność działania.
- Bunt Artura o formę: domaga się porządku, ogłasza tradycyjny ślub z Alą, zmusza Eugeniusza do współpracy, każe rodzinie włożyć dawne stroje i odgrywać konwencjonalne role. Znaczenie: próba przywrócenia norm jako gorsetu narzuconego siłą, bez zgody i bez wartości.
- Pusta forma: w trzecim akcie Artur, pijany, przyznaje, że ślub i konwencja nic nie dały, bo forma bez idei jest pusta; po śmierci babci Eugenii sięga po ideę władzy nad życiem i śmiercią. Znaczenie: same normy bez treści nie porządkują życia, a dążenie do porządku za wszelką cenę prowadzi do przemocy.
- Finał z Edkiem: po wyznaniu Ali o zdradzie Artur załamuje się, Edek go zabija, przejmuje władzę, każe Eugeniuszowi zdjąć sobie buty i tańczy z nim tango. Znaczenie: w świecie bez norm zwycięża jedyna norma, jaka zostaje, czyli siła.
- Ala (opcjonalnie): kuzynka, która zgadza się na ślub, ale nie rozumie zasad Artura i ostatecznie zdradza go z Edkiem. Znaczenie: normy narzucone bez przekonania nie wiążą nikogo, a więc nie porządkują życia.

LITERACKI

POLECANY

Rok 1984, George Orwell

W Oceanii życie jest podporządkowane bardzo restrykcyjnym zasadom, które mają stłamsić obywateli: informacje są na bieżąco fałszowane, a władza ogranicza nawet związki uczuciowe. Zestaw to ze światem bez zasad z *Tanga* – tutaj normy stają się narzędziem kontroli.

LITERACKI

Ferdydurke, Witold Gombrowicz

Józio odkrywa, że człowiek zawsze jest w jakiejś formie, narzuconej przez szkołę, rodzinę Młodziaków czy dwór w Bolimowie, i że ucieczka od jednej formy kończy się w następnej. Mrozek prowadzi z tym dialog: Stomilowie sądzili, że formę można znieść, Artur, że można ją przywrócić dekretem, a Gombrowicz pokazuje, że formy ani nie da się odrzucić, ani sztucznie ożywić.

FILOZOFICZNY

Teoria umowy społecznej (Thomas Hobbes, Lewiatan)

Hobbes uważał, że bez norm i władzy ludzie żyją w stanie wojny wszystkich ze wszystkimi, więc ograniczenie wolności jest ceną bezpieczeństwa. Finał *Tanga* wygląda jak ilustracja tej tezy: gdy zniesiono zasady, rządzi najsilniejszy, ale Mrozek dodaje ostrzeżenie, że władza przywołana dla porządku może okazać się gorsza od chaosu.

LITERACKI

Antygona, Sofokles

Antygona i Kreon spierają się o to, która norma ma pierwszeństwo: prawo państwa czy obyczaj religijny nakazujący pochówek. Tragedia pokazuje, że normy porządkują życie tylko wtedy, gdy stoją za nimi wartości uznawane przez wspólnotę, i to samo odkrywa Artur, gdy jego ślub okazuje się pustym rytuałem.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: normy społeczne porządkują życie – ich całkowite odrzucenie nie wyzwala człowieka, lecz otwiera drogę chaosowi i przemocy.
- 2 Dom Stomilów jako obraz świata po rewolucji obyczajowej: pełna swoboda, która stała się pustką.
- 3 Bunt Artura na opak: próba przywrócenia konwencji i jej klęska, bo formie nie towarzyszą żywe wartości.
- 4 Triumf Edka: w świecie bez norm władzę przejmuje brutalna siła.
- 5 Kontekst literacki: *Rok 1984* (George Orwell) – W Oceanii życie jest podporządkowane bardzo restrykcyjnym zasadom, które mają stłamsić obywateli: informacje są na bieżąco fałszowane, a władza ogranicza nawet związki uczuciowe. Zestaw to ze światem bez zasad z *Tanga* – tutaj normy stają się narzędziem kontroli – wniosek, że normy ograniczają, ale ich brak jest groźniejszy.